

vestnik

GLASILO DOMOBANCEV IN DRUGIH PROTİKOMUNISTIČNIH
BORCEV

NOTICIERO DE SAN MARTIN

REGISTRO NACIONAL Nº 393.650 - 2-X-1952

VI. LETO

San Martín, maj-junij 1955

Štev. 34 5-6

+

OB DESETLETNICI VETRINJSKE TRAGEDIJE SE V GLOBOKI HVELEŽNOSTI SPOMINJAMO VSEH NAŠIH DOMOBANCEV IN TUDI VSEH OSTALIH PROTİKOMUNISTIČNIH BORCEV, KI SO DALI SVOJE ŽIVLJENJE ZA BOGA IN DOMOVINO TER ZA SVOBODO IN DEMOKRACIJO. KLANJAMO SE TUDI SPOMINU VSEH OSTALIH ŽRTEV VOJSKE IN KOMUNISTIČNE REVOLUCIJE V SLOVENIJI

+

Tečajniki oficirske šole domobrancev v Ljubljani

NAŠIM JUNAKOM OB DESETEM LETU POKOJA

Pomlad 1945.

Bili so to dnevi, ko so zvonovi zmago-
slavno oznanjali vsemu svetu mir. Mir
in nove dni!

Tudi slovenski narod jih je pričako-
val. V nepopisni bolečini in trpljenju je
slutil prihod te svetle ure, kakor po tem-
ni noči pričakuje prelitja jutranje zar-
je čez zemljo. Po vrsti postaj velikega
Križevega pota, ki mu je bil od Vse-
mogočnega naložen, je razbičan, zasra-
movan in teptan čakal svejega zasluž-
nega veličastnega velikonočnega jutra:
Vstajenja.

S pesmijo na ustih so korakali naši
bataljoni in se pripravljali za ta veliki
dan! Narod jih je hvaležno spremljal
in njegovo upanje je bilo v njih. Saj ni
mogoče, da bi njihova borba za vzvi-
šene ideale: svobodo, pravico in božjo
ljubezen ne bila kronana z vencem zma-
ge. Vera vanjo je bila neomajna.

V dišeča pomladna jutra je odmeval
njih prožni korak. Polni so bili sile ka-
kor zemlja, ki je rodila lepoto in čez
noč spremenila svoje obličje. Sama mla-
dost in sveža nepremagljiva moč jih je
bila. Ponos naroda, iz katerega so izšli!
Nikoli v zgodovini še ni imel ta mali
slovenski narod, skozi vse svoje življe-
nje od nadmočnih sužnosti in poginu
zapisanih toliko svoje lastne vojske ka-
kor tokrat. Toliko vriskajoče in preki-
pevajoče mladosti!

Pred temi vriskajočimi trumami slo-
venskih vojščakov pa je na nevidnem
vrancu jahala Smrt in nezvesta zavez-
niška roka jim je kazala pot...

Potihnila je pesem in v črnino se je
odelo na desetisoče slovenskih mater.
Domovi so zaplakali, njihovi sinovi in
gospodarji se ne vrnejo nikoli več...

Čez vso Slovenijo vihra ogromna črna
zastava, ki so jo s pomočjo lažnivih za-
veznikov postavili rdeči krvniki sloven-
skega naroda.

V bôli se je stisnilo srce narodu, ko

je videl one, v katere je svoje upe sta-
vil, pokošene, ne v borbi in na okopih
padle, ampak prevarane, zločinsko mu-
čene in pomorjene.

Njihove kosti so padle v globočino
brezen, bile zverem v pogoltno hrano,
brez blagoslova, brez tiste zadnje spreml-
jave do počivališča, ki jo pripozna ves
kulturni svet. Njihova zemska posoda
se je sesula v drobir in prah...

Ostali pa so svetli ideali, ki so jih
vojščaki nosili na svojih bojnih prapo-
rih. Teh zločinska roka ni mogla doseči!
In ti dajejo njim pravo ceno in jih kot
svete Mučenike dvigajo nad vse zemsko,
v luč gloriolne večnosti, nad vse tisto, kar
se ob odhodu s sveta sesuje. Ni moči,
ki bi jim jo mogla vzeti, tudi če pridejo
še tako črni dnevi. Njihova žrtev je
zapisana v knjigi slovenske zgodovine
kot najdražji dar domovini. Zato ne
more biti pozabljena, dokler bo narod
slovenski bival na zemlji, za katere
obrambo, čistost in pravico so oni padli.

Ne spominjamo se toliko njihovih
smrti, bolj njihovega poveličanja.

Če nikdar poprej, s to silno žrtvijo si
je narod priboril pravico do svobode in
samostojnega življenja. Tako so oni dra-
goceno narodovo seme, iz katerega naj
klijajo sadovi našim potomcem.

Nam so oni več kot le najvišji zgled:
so del nas samih, ker so se z nami bo-
rili in z nami isto hoteli. So delčki na-
ših src, ki kljub trenutni nenaklonje-
nosti časa niso nehala biti za sveto slo-
vensko stvar.

Ko se klanjamo ob deseti obletnici,
odkar jim je beseda zledenela na ustih,
vsem tem našim neprecenljivim in nika-
dar do konca preštetim Mučenikom, pro-
simo Boga, da bi na Njih priprošnjo do-
delil domovini mir in srečo, kakor so ji
to oni po svojih srcih in po dejanjih
želeli.

Naj napoči dan, ko bo naša pesem krik
zmagoslavnih!

—jkc

OB DESETLETNICI

Obhajamo desetletnico najstrahotnejše tragedije v slovenski zgodovini — desetletnico vetrinjske tragedije.

Pred desetimi leti je komunistična

vensko narodno vojsko, in še deset in deset tisoči drugih Slovencev in Slovenk vseh starosti zapustili svojo domovino, da si rešijo življenje in svobodo.

Pogreb izkopanih žrtev (115) ustreljenih v Jelendolu oktobra 1943 v Hrovači pri Ribnici

drhal, podprta od zaslepljenih zapadnih zaveznikov in zlasti podprta po sovjetski rdeči armadi, preplavila Jugoslavijo, zasedla Trst, prestopila meje Slovenije in zasedla našo domovino. Tedaj so domobranci, četniki in vsi, ki so tvorili slo-

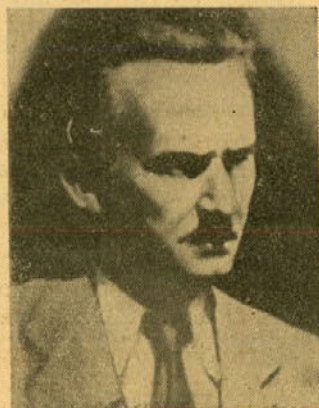
Vse te slovenske množice so se izročile v varstva zapadnih zaveznikov. Prav pri teh zaveznikih po so Slovenci doživeli novo, največje raločaranje. Angleži so na Koroškem — pod lažno pretvezo, da jih mislijo prepeljati v Italijo — iz-

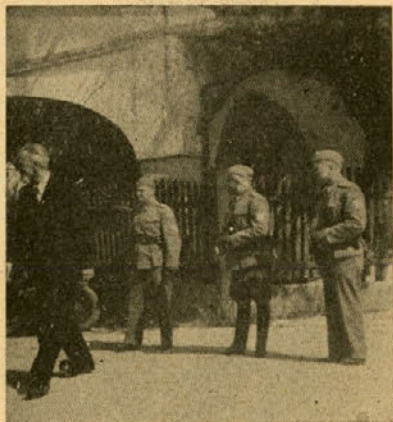
General Milan Nedić

Gen. Draža Mihajlović,
komandant četnikov

Ljotić, idejni vodja srbskih
zborščev

Vojaško poveljstvo slovenskih domobrancev: general Leon Rupnik, podpolkovnik Krener, podpolkovnik Peterlin in podpolkovnik Vizjak

ročili Titu 11.000 slovenskih mož in fantov, ki so bili skoraj vsi do zadnjega po strahotnem mučenju pobiti. Njih trupla leže danes v ogromnih skupnih grobovih po raznih krajih Slovenije.

Kaj pomeni 11.000 življenj za slovenski narod?

Poljaki, ki jih je 30 milijonov doma in še 7 milijonov v emigraciji, smatrajo pokolj 15.000 svojih častnikov v Katynu za največjo narodno nesrečo. Slovenski narod pa ne šteje z vsemi izseljenci vred niti dva milijona duš. Izguba 11 tisoč življenj je za naš narod nekaj tako nepopisno velikega in strahotnega, da ne bomo mogli te rane na svojem narodnem telesu nikdar zaceliti.

Dokler bo kaj Slovencev pod soncem, toliko časa bo ostal svež spomin na ta strahotni pokolj naših najdražjih, toliko časa bo spominski dan nanje naš največji žalni dan.

Ob tej prežalostni desetletnici pa se spominjamo tudi ostalih mož in žena, ki so dali svoje življenje zaradi svoje protikomunistične usmerjenosti in delovanja. Njihove kosti leže raztresene po vsej slovenski domovini pa tudi izven nje. Vsi ti so postavili proti plazu azijske komunistične krvoželjnosti in sovraštva fronto tistih, ki so odklonili ta nekrščanski, nečloveški, breznarodni in protinarodni sistem sovraštva. V borbi proti temu sovragu so se združili ljudje raznih veroizpovedi, raznih poli-

tičnih in socialnih naziranj, toda vsi z enim samim namenom — zrušiti skupnega sovražnika.

Danes se z globoko hvaležnostjo spominjamo vseh teh, vojakov in civilistov, mož in žena, fantov in deklet in malih nedolžnih otrok, ki so v tej silni borbi med svetlobo in temo izgubili svoje življenje. Slavimo spomin prvih žrtev, ki so padle ob začetku komunistične revolucije: ing. Emerja, Avgusta Praprotnika, bana dr. Natlačena, Peršuha, Majdiča, dr. Ehriicha, Vrankarja, Straha, Pogačnika, Kikija, župca in še nešteto drugih iz mest in dežele, izobraženih in nešolanih, vseh stanov in poklicev, vseh starosti. Dalje se spominjamo vseh, ki so padli kot talci, ki so umrli v zaporih in koncentracijskih taboriščih. Spominjamo se in slavimo junake iz Turjaka, Grčaric, Kočevja: dr. Kožuha, Zalokarja, Fr. Malovrha, Rogljčiča, Petelina; Koprivice, Ribnikarja, Žitnika, Abrama, spominjamo se vseh padlih legijonarjev, vaških stražarjev, četnikov in drugih branilcev naših svetinj. Tudi prisilnih mobilizirancev se z žalostjo spominjamo. Komunisti so jih poslali na fronto kot klavno živino.

In ko je že končala druga svetovna vojna, še ni bilo konca trpljenja za naš narod. Še naprej so padale žrtve. Tudi teh se spominjamo danes in se klanjamo spominu generala Rupnika, dr. Hacina, Narteja Velikonje, polkovnika Kokalja, in sto in sto po krivem obsojenih in pobitih, nasilno ugrabljenih, zasledovanih in pobitih na meji, umrlih v begun-

Gen. Mušicki

Ivan Korošec:

GOLGOTA

—Tedaj so se zbrali veliki duhovniki in ljudski starešine na dvoru velikega duhovnika Kajfa, ter so sklenili Jezusa z zvijačo prijeti in usmrtiti...

V deželni hiši Koroške pri velikem maršalu Aleksandru so se sestali albijonski mešetarji z rdečimi kupci in krvavimi heroji ter so sklenili slovensko vojsko z zvijačo vrniti narodovemu sovražniku, kateri ji je pripravil zločinski pokolj.

„Italija, Palmanova,“ je zatrjeval hinavski prijatelj in prisegal na svojo postavo, tisočkrat neizpolnjeno.

Vetrinjsko polje je bilo kakor veliki semenj belih sužnjev in vendar je kipele upanje, kakor pomlad tistega maja. Včasih se je ustavila neka neznana slutnja na vprašujočih očeh pa je utonila v silni veri v zaveznike — ki so prinesli svobodo — —

— In prodali so ga za trideset srebrnikov, ceno ocenjenega našega gospoda Jezusa Kristusa, ki so ga ocenili sinovi Izraelovi.

— Za našo sveto zemljo onstran Karavank, za tisočletno našo posest ob modrem Jadranu, so jih prodali — —

Za vojvodski prestol in knežji kamen, za Gospo Sveto in Monošter, za Doberdob in sv. Višarje, pa za lesene barake v naših pristanih za Krasom, so jih zbarantali z albijonskimi mešetarji...

Kakor, da bi vso Slovenijo gnali v sužnost, je bila dolga procesija prodane mladosti, ki je ogoljufana obstala za Dravo — kakor, da bi vsa domovina zagrešila zločin, ker je branila oltarje in pravdo zapisano v urbarjih, ker ni hotela umreti — so jo gnali v grobove...

— Oče, če je mogoče, naj gre ta kelih mimo mene, toda ne moja, ampak tvoja volja naj se zgodi — je molil naš Zveličar tisto noč pod oljkami.

— O Bog, Ti, ki si nam dal življenje in ga zaščitil z zakonom pravice, si nam dal tudi zapoved, da ga ohranjamo, va-

Dr. Lovro Hacin, direktor ljubljanske policije, obešen o božiču leta 1945

skih taboriščih in v izseljenstvu, daleč od domovine.

Pri tej priložnosti se spominjamo tudi vseh velikih protikomunistov po vsem svetu, zlasti pa še onih med bratskimi narodi na našem slovanskem jugu. Z občudovanjem se spominjamo generala Mihajlovića, Ljotića, generala Nedića, spominjamo se srbskih, hrvatskih in drugih pogumnih protikomunističnih junakov. Ponavljamo, da nas prav nič ne zanimajo politično in drugačno prepričanje teh mož, občudujemo jih kot protikomuniste. Ni važno, kakšno karkardo so nosili na svojih vojaških čepi-

cah, važno je samo to, da so skupaj z nami tvorili eno fronto zoper komunizem.

Ob desetletnici vetrinjske tragedije naj nas vse Slovence po vsem svetu družijo občudovanje in priznanje zaslug vseh naših umrlih junakov in mučencev, naj nas družijo globoka hvaležnost za njihovo neprecenljivo žrtev. Družijo naj nas molitev za pokoj njihovih duš in zlasti pa naj nas še družijo sveta prisega, da teh mrtvih junakov ne bomo nikdar pozabili in da bomo nadaljevali delo, ki so ga oni začeli in ki so ga zapečatili s svojo krvjo.

Narte Velikonja, slovenski kulturni delavec
obsojen in ubit po komunistih

rujemo in branimo — to življenje —
tvojo last.

Ti sam si nas dvignil, orodje v tvojih
rokah — z našo svobodno voljo in uda-
ril v zlo.

Potem si ti čuval naša življenja in
podarjal nam zmage na bojnih pohodih.

In sedaj, ko je borba končana, nas z
izdajo naših prijateljev — prav kakor
tvojega Sina — izročlaš sovražnikom —

O Bog —! Če je mogoče — —

Zakaj — —?

Zakaj ta dan —?

Za popolnejšo zmago —? Za narodove
grehe? Za rešenje Slovenije — —?

Zgodi se! Življenje — tvojo last ti
vračamo, Nedoumljivi!

Tako so molili naši prodani tisoči one
pomladi pod goro Peco.

Potem so se pomaknili natovorjeni
živinski vagoni in šklopot njihovih ko-
les je udarjal v mrak, kakor sodbo ob-
sojenim. Prodani ste, prodani ste, pro-
dani ste, prodani ste...

In sv. pismo nadaljuje:

Jezusa pa je dal bičati. In poglavar-
jevi vojaki so ga odvedli na dvorišče
sodne hiše. In slekli so ga ter ogrnili s
škrlatnim plaščem. Pljuvali so vanj, ga
zasramovali in bili po glavi —

— Bili so jih s koli in opasači, s
pestmi in revolverji so jih tolkli v obraz
in puškina kopita so jim znova odpi-
rala rane. In kradli so jim njihove stva-
ri in se trgali za obleko teh naših bra-
tov; v zameno pa so jim metali svoje
ušive raztrgane cape. Suvali so jih z
okovanimi čevlji in s konji so se zaga-
njali vanje, da so hodili po njih — —

In sv. pismo govori: Vsega bičanega
in okrvavljenega je Pilat nato peljal
ven, ga pokazal ljudstvu rekoč: „Glej-
te človek!“ Oni pa so še bolj zavpili:
„Križaj ga!“ Mislil je namreč Pilat, da
bo ljudstvo dobilo sočutje nad Jezusom.
Ko pa je videl, da nič ne opravi, da hrup
vse bolj marašča, si je umil roke nad
nedolžnim, nato pa ga je izročil, da bi
bil križan.

Vse obnemogle, krvave in raztepeno
so te naše brate uvrstili v štiristope in
jih gonili po mestu rekoč: „Glejte, iz-
dajalci!“ In ljudstvo je strmelo. Psovka
in kletev jim je zastala v grlu in v ši-
roko odprtih, začudenih očeh se je iskri-
la solza, solza sočutja tem našim pro-
danim.

Ko so rdeči oblastniki uvideli, da v
ljudstvu ni sovraštva do tem bičanin in
zasramovanih, so jih še silneje udarjala
težka kopita in konjski biči so se znova
ovili okoli okrvavljenih glav. S konji so
jih podirali po tleh, teptali so po njih
in jih kakor blato izmaličene metali v
obcestne jarke — —

In sv. pismo pravi:

— Šli so ven iz mesta ter krenili na
grič, ki se imenuje Golgota, kraj, kjer
naj bi bil Jezus križan. Slekli so ga ter
mu ponudili vina z žolčem mešanega.
Ko pa so ga pribili na križ, so si razde-
lili njegova oblačila in za njegovo suk-
njo so srečkali. —

— In gnali so jih ven iz mesta, tja
na Golgoto — Teharje, v temne boršte,
da bi svet ne videl in izvedel o njihovih
strašnih mukah. Odvreči so morali še
tisto malo obleke, katero so jim doslej
pustili in spet so jermena risala krvave
srage na raztepeni koži. Ko pa so se ta
onemogla telesa zgrudila v krvi, jim je
bodeča žica prebadala roke in noge v
zapestju in gležnjih.

In tako zvezane so natikalni na želez-
ne mesarske kljuge kakor zaklano me-
so. — O Bog!

Ker pa je bilo to meso še živo, so jih zasmehovali okrog stoječi, rdeči oblastniki v družbi spremljevalk; pljuvali so jim v obraz, jih bili z revolverji po ustih in jim obtežali telesa, da so nabrekli vijolično modri udje in je bodeče trnje rezalo v kosti. Tam zunaj pa so se rdeči vojaki trgali za njihove uniforme. —

In sv. pismo priča:

— **Mimoidoči pa so ga sramotili, zmajevali z glavo in govorili: „Če si Kristus, Sin božji, stopi s križa!“**

— Oni tam pa so se posmehovali našim živim mučencem, ki so viseli med nebom in zemljo, jih psovali in govorili: „Sedaj jurišajte, vi slovenski junaki, vi borci vašega Kristusa!“

Pristopil je vojak ter jim vlival v žejna usta neslanega kropa, da so bili podobni Gospodu, o katerem govori evangelist: „Eden izmed vojakov pa je vzel gobo, jo napolnil s kisom in mu ponudil piti.“

Potem so jih snemali s kljuk in polivali z mrzlo vodo, da niso še mogli umreti, ti mučeni bratje naši.

Junaški, pa vendar mehak je bil njihov krvav pogled, v katerem ni bilo maščevanja, le prošnja za rdeče mučitelje se je iskrila v njem.

„Tudi vi nas ne maščujte!“ so šepetala nam krvava ustna. Potem so jih odgnali nad brezdna in grape temnih gozdov in iz strojnic se je zarezala smrt, ki jih je pehala v globeli. In z dinamitom so zrušili skale nad kupe pomorjenem mladosti, da bi ne vstali — mrtvaki in kriknili v svet —

— **O Bog, če si Juda zaradi njegovega zločina kaznoval, razbojnika pa za njegovo priznanje poplačal, podeli nam uspeh svoje sprave! In kakor si križ poveličal v znamenje vstajenja, poveličaj te naše silne žrtve v spoznanje zločina našim sovražnikom ter v vstajenje pravice in svobode naših domovini! Amen.**

MOR:

POSLEDNJA NOČ

Ko je padal prvi mrak, so bili spet kakor prej natlačeni v vozovih. Kolikor je Polde mogel ob prehodu preko razsvetljenega mostu čez Ljubljano videti, je bil vlak, ki je čakal nanje, zelo dolg, sestavljen iz samih zaprtih živinskih vozov.

Natlačeni so bili, da so komaj mogli drug ob drugem stati ali čepeti, le redki so mogli leči vsi utrujeni in se zviti v klopčič, a so zaradi njih morali sosede stati, da so jim odstopili prostor. Obtolčeni, s podplutbami na telesih, krvavi in z ranami na glavah, so nemo strmeli drug v drugega, kakor da jim je na usta položila sama smrt svoj svarilni prst, da ne bi govorili... Brisali so si kri s telesa, razbitega od puškinih kopit. Kljub večeru, ko je počasi prihajal hlad in se vgrezal in slednji kotiček, je bila v vozu še neznosna soprova in vročina. Dvoje majhnih in zamreženih okenc v gornjem delu voza ni moglo osvežiti prostora, kjer se je isti zrak že večkrat vdihan in izdihan segrel in ležal čez vse kot grenko občutje.

Z mrakom se je utrgal v ljubljanskih

cerkvah val zvonjenja. Blizu — močnejše; dalje — bolj izgublajoče se. Polde je prislunil in grozne misli so ga pričele navdajati. Kaj ni včasih sam vlekel za vrvi pri fari in so peli zvonovi k pogrebu prav tako kot zdaj-le! Ali ni bil njihov glas podoben tem tožbam in vzdihom?

„Janez! Slišiš? Nam zvonijo k po-

Tako je bil pogled na Ambrus po komunistični „osvoboditvi“

grebu, nam, ki živi poslušamo svojo pogrebno pesem!" je šepetal sosedu. Prisluhnil je znova, v njem se je zganilo, kri v žilah ga je zapekla.

„Fantje, mi verjamete ali ne: nas peljejo k pogrebu! Nam že zvoní...“ je kriknil.

Na strehi voza je zahreščala harmonika, vmes se je razlegala vesela pesem. Ženski glasovi so se mešali z moškimi in se Poldetu zajedali v srce.

„Nas vlečejo k pogrebu, k lastnemu pokopu!“ je znova zakričal.

„Polde, ne kvasi čenč,“ so ga nekateri zavračali. „Kdo te je kdaj obsodil?“ se je oglasilo iz nasprotnega kota. „Rekli so, da bomo delali...“

„Pa tudi, da so naše roke potrebne pri obnovi domovine.“

Naposled pa je nekdo pritrdil: „Morebiti pa ima Polde vendar prav? Čemu neki naj bi nas peljali naprej? Za delo bi nas razporedili v Ljubljani. Tudi zaporí so tam!“

Ko je za hip zunaj potihnil hrup, je Polde prisluhnil razgovoru:

„Kaj vozíte, da je tako veselje?“ se je oglasilo s ceste nad progo.

„Tovariš, belčke imamo notri! Belčke!“ je bil odgovor s strehe voza.

„O, ste jih vendarle dobili? Kam mislite z njimi?“ spet vprašuje s ceste.

„V Rogu bo prostor zanje. Kar so zaslužili, bodo prejeli...“ se je zarežal hripav glas. Spet se je oglasila harmonika z bučno pesmijo.

Častniki iz domobranske postojanke Grosuplje pod vodstvom nadporočnika Zrimška, odpeljani v Dachau

Ob teh besedah je v vozu zaviadala grobna tišina. Še dih jim je zastal. Izstradani in slabotni so padali, prej junaki in na sodbo se zanašajoči so otrpili, vse je prevzela najbridkejša boleost, ki se poloti človeka samo v trenutkih poslednjega slovesa.

Nad bridko in negotovo usodo stoterih se je bahalo pijano zmagoslavje.

Ko bi vsaj ti vražji zvonovi ne bili tako doneli!

„K pokopu — k pokopu — k pokopu, pokopu —!“

Vlak se je premaknil. Ob hrupni pesmi in divjem hreščanju harmonike se je podil, zabijal in ropotal v junijski večer, ki je natrosil po travnikih cvetje in je prenovil obličje zemlje. Vsak meter so bližje, bližje — si je mislil Polde. Ljubi Bog, kdaj smo se ti tako zamerili, da mečeš nas, mlade, v smrt? Glej, mladost nam sveži lica, domovi in neveste nas čakajo in matere, da nas objamejo! Ne dopusti tega, dobri Gospod!

Vlak pa je bil z dihom smrti zaznamovan in je drdral naprej v noč...

* * *

Svežost noči, ki je prodirala skozi železno mrežo, ga je vzdramila. Ko je pregledal vse svoje življenje, da bi našel kak greh, zaradi katerega bi naj polagal odgovor pred prestolom Večnega, se je zravnal. Njegova vest je bila čista. Po stopinjah dobre matere, ki ga je učila nekoč kot dečka moliti, božje znamenje spoštovati in se zakonom Boga pokoravati, je hodil. In prepričan je bil, da je ravnal prav.

Nenadoma se mu je zazdelo, da ga je nekdo poklical po imenu. Tako po domače je zazvenelo v njegovih ušesih in celo v srcu. Znani glas. Ali ni nekoč mati tako poklicala: Polde! Polde! — Mehko in boječe. Prisluhnil je, a klic se ni povrnil.

Dvignil se je, globoko zajel sapo in na stežaj odprl oči, kakor bi hotel ujeti prvi rožnati svit. Vendar je ležala še noč. Domači dišeči zrak, vonj domače zemlje ga je prepojil. Saj res! Nekje blizu njegovega doma mora drdrati zdaj vlak. Čuti njegovo bližino; srca se je dotaknila njegova toplota in sedaj ga

objema, oklepa. O, kriknil bi od bolečine! Dobri dom! Dobri naš dom!

„Janez,“ se je sklonil k sosedu, ki je ždel stisnjen ob njegovih nogah. „Janez, dvigni me na ramena, da pogledam proti domu. Podpri me, da ga vidim še enkrat, če bo že to poslednjič! Rad sem ga imel!“

Nekateri so vztrpetali ob teh njegovih pol šepetajočih besedah, drugi so globoko sopli, kakor bi bili sladko spali. V kotu je bil mlad mož, komaj poldrugi mesec poročen; že ves večer je ihtel, jokal in vzdihoval, mudeč se z mislimi doma pri ženi. Trije ali štirje so poklekili skupaj in šepetaje molili. Na drugem koncu je nekdo tolkel s pestjo po steni, da bi se vdala. O, ko bi se! Rešitev, svoboda! Tu pa tam je kdo bolestno zastokaj, si v temi gladil krvave rane in božal oteklino. Oni, ki se je ves večer kregal in jezil, da niso že davno podavili teh krvavih rabljev, je utihnil. V besedi sami ni bilo rešitve.

Janez se je previdno dvignil, da bi se čim manj dotikal razbolelih sosedov. Uslužno je ukrivil hrbet, se uprl z rokami ob kolena in šepnil Poldetu: „Stopi!“

Polde se je povzpел na hrbet, koščeni prsti so se oklenili okenske mreže. Željne oči so zastrmele v noč, ki je ležala nad obličjem zemlje. Nebo je bilo posejano z zvezdami, med njimi je plaval ozek srp meseca. Sprva ni mogel ničesar razločiti, le temni obrisi dreves so bežali mimo.

Vlak je vozil počasi.

„Joj, naša vas!“ je kriknil. Domače hribovje je zagledal. Na desni je strmел v nebo strm hrib s cerkvijo svetega Gregorja. Zada je sanjala Travná gora in kot zavetnica zdela nad Sodražico. Naprej pa so podpirali nebeški svod močno grebeni Velike gore. Tu spredaj, skoraj da bi jo mogel doseči z roko: leži vasica, domača vasica. Kakor gnezdece dvignjeno proti nebu, se mu zdi; vsa je vzvišena, vsa lepa. Med drevjem ždijo hiše in ljudje v njih prebivajo. Zdaj spijo in sreča je z njimi. Ko bi mogel zdaj-le zaklicati in jih vzdramiti, da bi vedeli, kako potujejo v nočnem miru mimo in še pes jih ne pozdravi.

Gledal je Polde, samo gledal. Videl je cestico, ki bi ga tja popeljala, znamenje

Rupnikov udarni bataljon v akciji 1. 1944 v Planini pri Rakeku

ob poti, pri katerem bi postal in se pokrival, kakor tolikokrat, kadar se je vračal tod mimo domov. Sleherno hišo je poznal, skoraj vsako drevo, ki obdaja domove. Ali se ni zasvetila lučka tam v sredi? Mar slišijo domači njihova srca, iz katerih rosijo pozdravi domači zemlji? Zazdi se mu, da vidi mater na pragu, ki ga pričakuje. Že steguje svoje svete roke proti njemu, da bi ga objela. Že dolgo se nista videla in se stisnila na srce. In sestre, brat, sosede...

„Polde je prišel!“ gre glas po vasi. Kje so sedaj oni, ki so materi strli srce, češ, ne bo ga več! Zdaj je tu!

„Mati, mati! Pridite, pridite, da vas objamem! Odhajam! Odhajam v smrt!“ je zakričal Polde kakor brez uma v noč.

Nenadoma je nekdo posvetil v njegov obraz, da mu je vzelo vid. Od zgoraj je puškino kopito udarilo po okenski mreži in ga zadelo ob čelo...

„Ne boš ušel, belček prekleti!“ je zarjovel glas. A te besede so slišali le drugi v vozu. Poldeta je udarec vrgel od okna, da se je z razbitim čelom zakotalil po drugih v vozu. Z rahlim vzdihovanjem se je zvišal.

Dvignili so ga na roke in mu napravili prostor ob steni. Zgrmadili so se ob njem in v temi nihče ni dobro vedel, kaj se je zgodilo. Šele ko so občutili med prsti njegovo toplo kri, so spoznali...

„Verujem v Boga Očeta — — —“ so mrmraje molili ob njem.

Z besedo v srcu, namenjeno materi in domu, je Polde umiral. Umiral je za vse tisto, kar ga je bila naučila mati, za dom in slovensko zemljo, ki jo je nad vse ljubil.

Zaleški:

v SREČANJE

V trenutku, ko je Peter z brzostrelko v roki skočil iz kritja in se na čelu svoje desetine pognal po grmadastem pobočju navzdol, je na ovinku za Klingarjevimi klancem nenadoma utihnilo smrt bljuvajoče hahljanje težke strojnice. Izza visoke skalnate grmade se je na puškino cev pritrjen dvignil v zrak majhen bel robček in takoj nato je skočil na skalo visok, postaven partizam, oblečen v uniformo nekdanje jugoslovanske armade. Z levico je visoko nad glavo vihnel na puškino cev pritrjen robček, z desnico pa je nervozno mahal Petru in vpil:

„Ne streljaj, Peter! — Ne streljajte, tovariši!“

Potem je v dolgih skokih pričel teči po grmadasti jasi med položaji proti Petru. Ta je obstal na mestu kot vkopan v zemljo. Fantje, ki so med tem že vsi poskakali izza grmičastih grmad in kotanj na kamenito cesto nekaj metrov nad ovinkom, ob katerem je stalo Klingarjevo znamenje, so obstali za krajem poti med golim grmovjem in z naperjenimi puškami čakali, kaj bo prinesel naslednji trenutek. Izza pritlikavega grmičja na obronku gozda za jaso se je izmotalo nekaj postav partizanov, ki so prav tako s puškami v rokah nepremično obstali med grmadami in z radovednim začudenjem na kosmatih licih gledali v klanec, kjer je Peter pravkar dvignil desnico v pozdrav. Z veselim iznenadenjem na obrazu se je prijazno nasmehnil partizanu, ki je le še nekaj metrov od njega puško z robčkom vrgel

po travi in se počasi, skoraj nezaupno bližal Petru.

„Zdravo, Peter! — Ne boš odvrigel brzostrelke? — Mislim, da se ne spodobi sprejeti tako nepričakovanega obiska z naperjenim orožjem v roki.“

Nekaj korakov pred njim je obstal za robom ceste ter z iztegnjeno desnico in s slabo prikritim razočaranjem v glasu kazal na luknjičavo cev brzostrelke, ki jo je Peter še vedno držal v rokah, pripravljeno na strel.

„Ah, saj res! — Oprosti, Stanko! —“ se je Peter ves zmeden opravičil in brzostrelko prislonil na skalo za znamenjem. Nekako osramočen je pogledal Stanku v oči in na vsjo moč stisnil desnico, ki jo je ta ponudil v pozdrav.

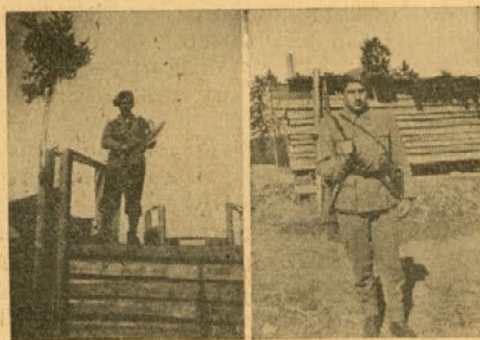
„Pozdravljen, Stanko! — Nisem pričakoval tako menadnega srečanja s tabo.“

„Pozdravljen, Peter! — Tudi jaz nisem nikdar mislil, da se bova srečala v takih okoliščinah.“

Nekaj hipov sta si molče stala nasproti. Obema je bilo težko pričeti razgovor. O čem naj bi se pač pogovarjala dva sovražnika, vsak na čelu svoje skupine, ki na položajih s še kadečimi se cevmi pušk čakata, kdaj bo počil naslednji strel in se bo boj na življenje in smrt nadaljeval brez usmiljenja in brez ozirov. Gozd okrog klanca je šumel v mrzlem mračnem vetru, ki je požvižgaval skozi še gole veje in žalostno zavijal skozi razpoke in votline po pobočjih razsejanih kraških grmad. V rednih presledkih je izza Stražnega vrha in tam nekje od Kala ter ambruških vinogradov ostro odmevalo po pobočjih bližnjih hribov razdraženo ščekanje strojnic, pomešano z odsekanimi strelji iz pušk. Bovoljek v ozadju, visoko nad Kalom se je kadil v gosti megli. Tam so morda gorele zidanice ali celo kmečke domačije na obronkih gozdov.

„Zakaj si ustavil napad?“

Peter se ni mogel več premagovati. V srcu mu je rastlo nezaupanje, ko je gledal za grmadami le nekaj deset metrov od sebe partizane, ki so sicer nepremično stali s puškami v rokah, toda

Vaški stražar in slovenski domobranec

sam Bog ve s kakšnimi nameni v mislih. Stanko se je prestopil po suhi travi in se skoraj zaničljivo nasmehnil.

„Ne boj se, Peter! — V moji odločitvi ni nobene zahrbtnosti. — Spoznal sem te z daljnogledom, ko si skočil iz zaklona za znamenjem. — Bila sva sošolca, še celo več, bila sva dobra prijatelja, dokler... no, saj sam veš, kdaj so naine poti šle narazen.“

„Da! — Ko si ti nenadoma izginil iz Ljubljane in kot vidim sedaj, stopil med partizane.“

„In ko si ti postal belogardist in kot vidim, celo poveljnik. — Zdi se mi zanimivo pogovarjati se z nekdanjim sošolcem in prijateljem, pa čeprav je belogardist.“

Stanko je segel v žep in potegnil iz njega škatljico cigaret.

„Kadiš?“ — je ponudil Petru in iz drugega žepa potegnil vžigalnik.

„Ne! — Hvala!“

„Čudno. Tudi vojna in revolucija te še nista spravili do kajenja.“

Prižgal si je cigareto in puhnil nekajkrat v zrak pred sabo. Potem je nenadoma zapičil oči v Petra in vprašal:

„Koliko Lahov je v Ambrusu?“

Petra je vprašanje nekoliko iznenadilo. Začuden se je nasmehnil.

„Ali ima to kakšen pomen zate?“

„Morda... Gotovo... Če ne, te ne bi vprašal!“

Ozrl se je po svoji skupini partizanov in jim pomignil z roko. Odložili so puške in posedli po travi.

„Morda sem vprašanje nerodno postavil. — Kdo brani postojanko belih v ambruški šoli? — Beli sami ali jim pomagajo fašisti?“

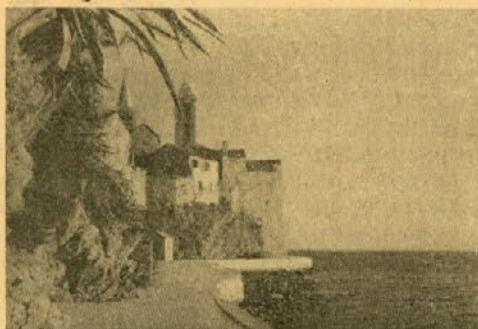
Peter na vprašanje ni hotel odgovoriti naravnost. Zdelo se mu je brez pomena in obenem sumljivo. Zato se je odgovoru izmaknil. Vprašal je Stanka:

„Kdga napadajo rdeče brigade? — Lahe ali bele, kot praviš?“

Ta je bil v očitni zadregi, ker ni takoj odgovoril. Zato ga je Peter strmo gledal v oči in nadaljeval:

„Začniva od kraja! — Ali mi moreš povedati, zakaj si se pridružil partizanom?“

„To je vendar jasno,“ — je naglo odgovoril Stanko. — „Partizani so pač pričeli boj za osvoboditev.“

Mesto Rab, kjer se je nahajalo koncentracijsko taborišče in je v njem pomrlo od gladu okrog 5.000 Slovencev

„Kdaj?“

„Pač po razpadu države, to se pravi, po laški zasedbi Slovenije; jasno je, da me prej.“

„Kako so voditelji rdečih kar čez noč postali domoljubni! Zakaj pa se niso hoteli boriti tedaj, ko je bil čas za to? Ko je bila država napadena. Zakaj pa so se takrat vojni protivili?“

„Tudi na to vprašanje je odgovor lahek in enostaven: bivša jugoslovanska vojska pač ni bila sposobna in ni bila v stanu uspešno se boriti s tako močnim sovražnikom, kot je Nemčija. Taka borba bi pomenila samomor naroda.“

Zdaj se je Peter navidezno začudil.

„Hm. — Zanimivo. — Redna in organizirana vojska ni bila v stanu boriti se proti napadalcem, majhna peščica neorganiziranih in slabo oboroženih partizanov pa bo mogla premagati laške in nacistične vojske in osvoboditi narod?“

Stanko je bil nekoliko v zadregi, vendar pa trden na svojem stališču.

„Ni važno, koliko nas je. Poznaš zgodbo o volku in pastirjih. Od vseh strani napaden volk se ne more dolgo braniti. Grize, seveda, in šavska okrog sebe, končno pa le podleže.“

„Res je to,“ — je priznal Peter. — „toda volka je treba zares napadati, če ga hočeš premagati.“

„Ne razumem, kaj misliš povedati.“

„Bom čisto jasen. — Koliko laških postojank po Dolenjskem in Notranjskem pa so partizani do sedaj napadli in premagali? — Koliko slovenskih kmetov so rešili pred internacijo v Gonars,“

Renicci, Trento, na Rab in Bog ve kje še? Koliko slovenskih domov so obranili pred požigom? Koliko nedolžnih slovenski talcev so oteli izpred fašističnih pušk?... Za napad na ambruško postojanko ste iz Kočevskega Roga šli v previdni razdalji mimo laških postojank v Dobrničju, Žužemberku, v Zagradcu, na Krki. Napadli pa ste Vaške straže v Hočevju na Ilovi gori, zažgali ste revno gorjansko vas Korinjš, kjer je le peščica slabo oboroženih kmečkih fantov, in cele tri brigade ste pogнали na Ambrus, stotine oziroma tisoče partizanov ste zapodili v napad na trideset fantov, ki branijo ambruško postojanko! In v vseh teh vaseh ni niti enega Laha! Ali je to borba proti okupatorju? — Ali tako pastirji obkoljujejo volka? Ali so Vaške straže okupator slovenske zemlje?“

Stanko ni čakal z odgovorom. Segel je Petru v besedo.

„Sodelujete z Lahi. — Od njih prejimate orožje, oni vas hranijo in oblačijo. — Kaj ni to sodelovanje in izdajstvo?“

Peter se je na to obdolžitev samo nasmešnil. Mirno je nadaljeval:

„Ali se še spomniš na tretji državni izpit, ki sva ga skupaj polagala?“

Stanko je začuden namrdnil ustnice in skomizgnil rameni.

„V kakšni zvezi je vendar tretji državni izpit z belo gardo in narodnoosvobodilno vojsko?“

„Prav ti si moral odgovoriti na vprašanje, ali ima zasedbena oblast po mednarodnem vojnem pravu pravico pozvati pod orožje prebivalstvo zasedenega ozemlja, če je to potrebno za red na tem ozemlju.“

„Res je, — dobro se še spominjam tega vprašanja.“

„Prav tako dobro se spominjaš tudi odgovora. Ta pač ni mogel biti drugačen, kot je bil. Kaj pa končno delajo Vaške straže? Saj ime samo dovolj zgovorno pove? Ali morda pomagajo Lahu na frontah? Kadar boste partizani prenehali požigati slovenske vasi in moriti nedolžno prebivalstvo, ki zaradi svojega krščanskega izročila pač ne more biti pristaš brezbožnega komunizma, se bodo Vaške straže same razšle, ker bo odpadel razlog za njih obstoj. Nikdar pa

noben član Vaške straže ne bo prestopil meja slovenske zemlje, da bi se morda boril na kateri koli fronti proti zavezniškim silam. V varstvu naših pušk in v senci naših postojank slovenski kmet mirno obdeluje svoje polje in čaka dneva osvoboditve.“

Stanko je ogorek cigarete vrgel na cesto. Visoko čelo se mu je nabralo v gube. Z desnico si je gladil neobrito brado in z odsotnimi očmi blodil po pobočju Bovljeka, ki ga je že vsega prekril sivkast plašč gostega dima. Samo z redkim smrečjem porasel vrh je medlo žarel v žarkih zahajajočega sonca. Nekje iznad ambruških vinogradov ali morda od Golega vrha nad Brezovim dolom je kakor oddaljen grom pretresalo ozračje votlo bobnenje min.

„Če naj bom do samega sebe dosleden, imaš na koncu koncev v marsičem prav, Peter. Do danes še nisem bil v nobenem napadu na kako laško postojanko, ampak vedno samo na Vaške straže.“

Petru so oči zagorele v zmagoslavju.

„Če bi partizani napadali zares samo laške postojanke na slovenski zemlji, tega prav gotovo noben zaveden Slovenec ne bi grajal. Če bi partizani zares branili slovenskega kmeta, ne pa mu požigali domačije, ropali imetje in v množicah morili slovensko prebivalstvo, slovenski kmet ne bi svoje oborožene roke obrnil proti njim. Tako pa... Saj celo vaša pesem pravi:

Razpnite čez ves svet vešala,
naš bog so rop, požig, umor...“

Zdaj je Stanko nepremično zrl v tla pred sabo. Čez čelo mu je legla senca. Nervozno si je grizel ustnice. V svojem srcu je tisti hip podiral zadnje jezove, ki so še stali na poti glasu razuma. Pred njegovimi očmi se je že jasno odpirala v bodočnost njegova pot. Bila je to pot zvestobe slovenskim izročilom, ki jih je izdal morda v trenutku zaslepljenosti, sledeč vabljivim geslom mednarodnih zaneljivcev. Žgoči dvomi in notranji nemir, ki so ga spremljali že dolge mesece na vseh divjih pohodih požigov, ropanja in krvi, so vrgli ob tla vse tiste na zmagaj tehtne in trdne ugovore, v notranjosti pa trhle in neosnovane, s katerimi so politični komisarji opravičevali

vse to brezmiselno, zločinsko divjanje. Ali more sovraštvo roditi srečo? Naš bog so rop, požig, umor... Če naj se partizan bori proti okupatorju, čemu potem divja nad slovenskim kmetom? Če bi partizanska borba dosledno šla za tem, kar so govorili politični komisarji, potem na slovenskih tleh že davno ne bi bilo nobenega Laha več.

Dvignil je glavo in videl, da se mu je Peter smehljal.

„Mislim, da že imaš odgovor na vprašanje, kdo brani ambruško postojanko, kakor tudi ono na Korinju in ono v Hočevju na Ilovi gori... Vse te postojanke napadajo vaše brigade, v Zagradcu in na Krki, samo slabe pol ure od Ambrusa, pa mirno sedijo laški fašistični bataljoni...“

Prijel ga je za obe roki in jih krepko stisnil. Potem ga je potrepal po rami.

„Pogum, Stanko! — Vrni se nazaj tja, kjer je tvoje mesto in nas vseh!... Jaz moram sedaj naprej. — Treba je prebiti obroč, ki oklepa Ambrus. — Zdi se, da so rdeči tam spet srditeje napadli.“

Res je od Ambrusa sem skozi večerni mrak odmevalo srdito lajanje strojnic. Zapel si je tesneje pas s strelivom in segel po brzostrelki ob znamenju.

Turjaški grad

„K svetemu Petru nad Kamenvrhom, čez Stražni vrh, od tam v ambruške vinograde in dalje do obkoljene postojanke!“ je zaklical fantom, ki so se v raztegnjeni črti pognali med grmovjem in grmadami v hrib.

„In ti, Stanko?“

Stanko je snel triglavko z glave in jo nekaj hipov obračal med prsti. Potem je strgal z nje peterokrako rdečo zvezdo in jo vrgel v prah na cesto. Zamahnil je z roko svojim partizanom in se skupaj z njimi z na strel pripravljeno puško pognal v hrib proti cerkvi svetega Petra.

„Pa pojdemo skupaj! — Fantje doli v postojanki morajo biti že zelo trudni.“

OČE NAŠ

(Ko se zastor odpre, je na sredi odra pokončen drog s slovensko zastavo; na eni strani droga je fant v narodni noši, ki predstavlja celoten narod, na drugi strani pa fant v domobranski obleki, ki predstavlja našo protikomunistično vojsko. Oba stojita v razkoračni stoji, sklonjenih glav in s pokrivali v rokah. Nato dvigneta glavi in izmenoma recitirata:)

Fant v narodni noši:

Njim, ki so padli v obrambi miru

Fant v domobranski obleki:
in čiste slovenske zastave,

Oba skupno:

**za pravo svobodo in zmago rodú,
poklanjamo to uro slave!**

Od leve pride na oder zbor otrok, od desne zbor starejših. Postavijo se v dve vrsti, obrnjeni proti dvoraní, otroci spredaj in molijo:

1. deček:

Očka je mrtev v temnih prepadih,

2. deklica:

v jami neznani počiva moj brat,

3. deklica:

padlo na tisoče borcev je mladih,

4. deček:

kadar bom velik, bom šel jih iskat.

1. oče:

Sin moj je padel v obrambi Turjaka,

2. dekle:

ženinu v venec spletam solzé,

3. mati:

molim za mrtvega sina — junaka,

4. fant:

strel je prevrtal soborcem srce.

Otroški zbor (deček, deklica, deklica, deček) poklekne, voditelj zbora, deček, ki je v sredini, moli:

Oče naš, ki si vladar vsemirja,
mrtve borce v svoje dvore vódi
in njih žrtev naj Tvoj srd pomirja,
domovino pelji k miru in svobodi!

Vsi otroci:

Naj triglavska zemlja bo kraljestvo
Tvoje,
naši dragi mrtvi so prestali boje,
Tvoja svetla roka naj domove varje;
sprejmi, Bog, jih k sebi, v svoje večne
zarje!

Zbor starejših poklekne, voditelj zbora moli:
Večni Bog, daj bratom v luči onostranstva,
v svojem božjem Srcu jim razpri
studence;

bili so do smrti svetel vzor poslanstva,
milost jim povijaj v nestrohljive vence!

Ves zbor starejših:

Vsa slovenska zemlja, ki njih kri je pila,
naj bo plodna njiva za svobode setev,
na njih strta trupla trósi vonj kadila,
v blagoslov spremeni, kar dozdam je
kletev!

Zbor otrok:

Amen!

Zbor starejših:

Amen!

Oba zbora:

Amen!

Opomba: Zbor mlajših šteje 5 oseb in sicer: deček, deklica, deček-voditelj, deklica, deček. — Zbor starejših: oče, dekle, fant ali mož-voditelj, mati, fant (dorasel).

M. Radoš:

ZGODBA, KI NI OSAMLJENA

Lučka je še ne petletna hčerka domobranca Tineta in nečakinja domobranca — stotnika Cvetka, ki v Kočevskem Rogu pričakujeta vstajenja.

„Mamica,“ je čez čas po Vetrinjah vprašala Lučka svojo mamo. „Mamica, ali bo atek še kaj prišel? Zakaj ga pa tako dolgo, dolgo ni... preje je večkrat prišel... Pa Peterčka smo dobili... in ga nič ni, da bi ga videl... Ali bo še prišel, mamica?...“

„Bo prišel, bo... samo malo še potrpi, Lučka!“ je mama žalostno odgovarjala — v dvomu — sama v strahu, da se ne bi kaj zarekla pred otrokom.

„Kedaj bo prišel... jutri? ali še danes? Kolikokrat bomo še šli spat?... Enkrat?... dvakrat... trikrat?...“ Mislila je, da je to že strašno veliko... če trikrat!

„Samo malo, malo še potrpi!“ je ponavljala mama, „in molčkaj k Bogu, k Mariji... k angelčku varhu, da bi kmalu prišel!“

„Pa, ...če ga ne bo?“ je padlo otroku v glavo; „kje pa je potem?“ je vprašala, ker je opazila, da mamica ni nič trdna v svojih odgovorih.

„Potem... potem...“ je mamica

vzdihnila in si obrisala oči, „potem pa je že pri ljubem Bogecu v nebesih!“

„Aha... že vem!“ Lučki je postalo jasno, ker če mamica pravi... že mora biti tako... Saj je mamico že večkrat slišala pripovedovati: O Bogu... o Jezusu... o Mariji... o angelčkih... Tako lepo!

„Potem pa mu mora biti zelo lepo pri Bogecu v nebesih... kaj ne, mamica?“

„O, lepo, zelo lepo!“

„Pa je tudi ujček in botrček Cvetko v nebesih?“

„Da, da! Tudi on, tudi on!“

„Veš, mamica, ...ko sta bila atek in ujček... tam, le veš... na koncu vasi s puškami... pa drugi so jih tudi imeli, ki so bili z atkom in stričkom... veš... takrat mi je teta Julka rekla... da sta atek in ujček... da sta... oh... ne morem se spomniti... počakaj, grem na vrt teto Ju'ko vprašat,“ in steče ne vrt.

„Oj, ti božji otrok, kaj pa ima vendar danes?“ premišlja mama in sprašuje sama sebe.

Kaj kmalu priteče Lučka nazaj in že do daleč kliče: „že vem, že vem, mami! Vojščaka Kristusova!... Kaj pa je to?“

Zdaj si mamica reče sama pri sebi: „Zdaj pa, Majda, „pamet v roke!“... in začne na podlagi, ki jo je otroku že zgradila:

„Kaj pa je tamle v kotu?“ in pokaže v bogkov kot.

„Križ!“

„Kdo pa je gor pribit?“

„Jezus!“

„Kdo ga je gor pribil?“

„Hudobni ljudje!“

„Zakaj pa? Ali je bil kaj kriv? Poreden?“

„Ker so ga sovražili... Kriv ni bil prav nič... Priden je bil... in je imel vse ljudi rad... posebno otroke... in je rad trpel.“

„Zakaj pa?“

„Da bi mogli v nebesa priti!“

„In ljudje... zato?“

„In zato bi morali vsi ljudje Jezusa radi imeti in ga imajo v resnici vsi dobri ljudje radi.“

„Ali imaš ti kaj rada Jezusa?“

„Oj, rada, rada!“ se je vzpela h križu in ga je poljubila.

Zdaj pa mamica nadaljuje: „Veš,

Lučka, Jezusu, ki nam je zaslužil nebesa, pravimo tudi Kristus. — Pa so prišli na svet hudobni ljudje, ki bi radi, da nihče — tudi dobri ljudje ne bi Jezusa — Kristusa radi imeli... in zato vse dobre ljudi, ki imajo Jezusa radi, preganjajo in morijo... to se tudi drugače lahko reče, da preganjajo pri dobrih ljudeh Kristusa... Zato pa atek in uječek in vsi dobri fantje in možje, ki s puškami branijo dobre ljudi — branijo Kristusa — so njegovi vojaki ali kot je teta rekla: Vojščaki Kristusovi!“

„Že razumem, že... ker so Jezusa branili!... Potem, potem, mamica... če ateka in uječeka nikdar, nikdar več nazaj ne bo... ali bom še kdaj ateka in botrčka Cvetka še kedaj videla... in ti, mamica... pa še Peterček, in tete... in strički...?“

„Vsi, vsi... ti in jaz in Peterček... vsi, vsi... Samo, če bomo pridni... Vsi ju bomo videli in nikdar ju več ne izgubili...“

In Lučka, vsa prevzeta otroškega veselja vzklikne: „Oj, to bo lepo, ...to bo lepo!“

NE POZABIMO JIH!

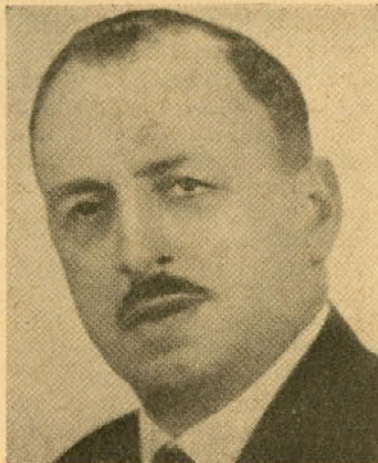
Ob veličastnih spominskih proslavah desetletnice premnogih krvavih žrtev našega naroda v komunistični revoluciji, ki se vršijo že skoro povsod, kjer v inozemstvu v večjih skupinah živijo Slovenci, pa ne smemo pozabiti onih trpinov, katere tako radi puščamo ob stran, četudi niso nič manjši po trpljenju in grozotah kot oni z bojnega polja in morišč komunistov. To so umrli protikomunistični borci v raznih koncentracijskih taboriščih — komunistov in obeh okupatorjev.

Kar je Vetrinje in Kočevski Rog, Teharje in Jelendol za slovenske domobrance in druge protikomunistične borce, to so imena Rab, Gonars, Dachau, Mathausen, Auschwitz i. dr. za omenjene žrtve. Naš „Vestnik“ več let objavlja pod posebnim zaglavjem „Strahote taborišč“ trpljenje, pomankanje, krivice, ki so jih ti naši rojaki kot protikomunistični borci prestajali in to poglavje ostaja vedno na našem programu, dokler ne obiščemo še ostalih taborišč. Danes spomnimo na Rab! Če bi sloven-

ski komunisti ne bili zakrivali nobenega drugega zločina, kot tega na Rabu, je to tako hudodelstvo, kakor ga ne pomni slovenska zgodovina, in ki zbrisuje slovenske komunisti iz vrst našega poštenega naroda. Doma je razsajal meč, vislice in strel, v Nemčiji razni strupi, v Italiji pa lakota — tako so ugonabljali naše slovensko ljudstvo. Na Rabu je zabeleženih 4842 umrlih internirancev, število je bilo večje, ker so po dva in več mrličev zakopavali v eno jamo — vsi so umrli vsled lakote, po 148 na en dan od 12.000 internirancev. Tam so uničene cele slovenske vasi kot Stari Kot in Novi Kot pri Dragi, družine z ženami in otroci poleg očetov.

Vso oblast v tabofišču so imeli slovenski komunisti zraven verolohnih Lahov.

Kaj naj rečemo o Dachau. Tam je umrl agilni, odlični slovenski organizator krščanske mladine, poznejši narodni poslanec, podžupan Maribora, Franc Žebot iz št. Ilja ob narodni meji na štajerskem. Dali so mu injekcije take

Franc Žebot, bivši nar. poslanec nar. skupščine v Beogradu, podžupan mesta Maribor, sežgan v Dachau

bolezni, ki ji je podlegel, truplo so sežgali in prah raztresli po dachauskem polju.

Istotam je enake smrti umrl slovenski svečenik č. g. Anton Duhovnik.

Rafinirani nacisti so hoteli naš narod docela ugonobiti, zato so se posluževali modernih morilnih iznajdb.

Isto pot so šli narodni poslanec in minister J. Pucelj, dr. Fettich Frankheim in drugi.

Ne smemo pozabiti teh žrtev nikjer in nikoli, v isti vrsti kot poklane borce objemajmo tudi te trpine z res bratsko in narodno ljubeznijo!

Ne prezrite naše iskrene prošnje za pomoč „Vestniku“ z nakupom slavnostne številke Vestnika, ki je bogat po slikah in upamo po vsebini! Svojce mrtvih bojevnikov, prijatelje, soborce in znance prosimo, prispevajte kak večji znesek, ker stroški so zelo občutni, preko meje denarne sposobnosti uprave. Kaj je en pesos v tej draginji papirja in tiska!

Li niso naši veliki mrtvi zaslužili čim lepšega spomina! Še enkrat: Ne prezrite!

K. š.:

NADALJNJE DELO

Ob tem rastočem navdušenju in pozivljajoči vnemi pa z novim pogumom nakazujemo naš nadaljnji načrt! Je že nekaj literature, ki nam kaže junaštvo slovenskega naroda v hudi uri revolucije, imamo lepe govore in dramatične prizore, deklamacije in pesmi, a vse to hitro mine, utihne in zgine izpred oči! Ustvarimo si nekaj: kar bo vedno pred nami, živ govornik, ki bo nas navduševal in opominjal, tolažil in nam pripovedoval muke slovenskega borca za velike ideale krščanskega naroda.

To je **spomenik domobrancev in protikomunističnih borcev**

Ne mislimo na velik, dragocen kip, ki jih toliko najdemo na tej novi zemlji, marveč preprost, kot je naš narod preprost. Ko bo domovina svobodna, se bodo dvigali ti spomeniki v raznih oblikah po mestih in vaseh, danes pa ni koščka zemlje v domovini v te namene, zato se dvignimo mi, pa ga na tuji zemlji postavimo. Med seboj imamo umetnike, ki nas bodo podprli, da se ustvari nekaj naših junakov vrednega in času primernege.

Pa še več! Mislimo na še drug spomenik, ki bo šel širom sveta in ki bo našim rojakom v tujini in tujim narodom prikazoval strahote revolucije in v tej grozi klubujoče naše bojne in idejne borce, to je — domobranski film. Moderni svet ima svojo zabavo, poduk, kratkočasje in kulturno delo v kinematografih. Danes se vse kulturne sile poslužujejo uspešnega propagatorja filma.

Ne ostrmi, ne obupaj, češ to gre v stotisoče, da res je, pa tudi to je res, da imamo po svetu že precej takega blaga. Iščimo ga, dvigajmo in dajmo ga v službo našemu narodu! Vse bo šlo, le volje je treba.

Bog in sreča junaška!

Correo
Argentino
Suc. Cdad.
San Martín
Lib. Gral.

INTERES GENERAL
Concesión 4848

List „Vestnik“ izhaja mesečno. Letna naročnina za Argentino 12 \$, po pošti 15, v USA 1.5 dolarja, isto za Kanado; za ostale pokrajine tej valuti primerno. — Za uredništvo in izdajatelja: Karel Škulj, Calle San Martín 20, Gral. San Martín. — Uprava: C. de los Derechos de la Ancianidad 130, Gral. San Martín FCNGSM, Prov. Bs. As. — Tisk Grote, Montes de Oca 320